

an de laatste
es het laatst

laats kunnen

van alle be-
van aanstoot

iets pydijks

over 't geval

met een der

apreken. Maar

in het H. A.

ben om van

the schaatse

uden. Er is

b. c. of een

n. En het is

in ziekte, die

omgeving

en in zijn

gen gevoelig-

lids onder ons

alder waak-

en wijken, en

terige vragen

en na onder

orgde, blijde

F.

rik Spijkerboer.

id" verschee

eerste deel is

uden kunnen

de bekende

zal zij korte,

kleine romans

van Auteurs,

elijke kunst

n. En de uit-

ar het eerste

anzien van

den we geen

van de uit-

er voldoende

ceeren en de

ondigen.

middelelijk m

elke uitbrei-

st, die haar

baar en dat

r hier 't geval

lie, wat uiter

beste der mo-

staan. Natuur

boek en wordt

bepaald. Maar

kunstwerk dus

de verschijning

toron, die de

literaire kunstwerk vertrouwd te zijn. Ze is dus de juiste persoon om de nieuwe serie te openen. Min of meer doet de titel van haar boekje een dramatisch verhaal verwachten. Maar die gedachte blijkt niet juist, als men lezen gaat. Want activiteit, die voor dramatische kunst voorwaarde is, heeft het weinig of niet. Veel meer valt de nadruk op wat in de christelijke kunst ook de hoofdzaak behoort te zijn, de zielkundige waarneming en ontleding. Het gebeuren, dat wordt verteld, voltrekt zich in de ziel der ten tooneele gevoerde menschen en waar het feitelijk wordt, na het innerlijke groei-proces, is het zóó simpel, dat men er bijna overheen leest.

In korte trekken is de inhoud deze.

Diederik Spijkerboer is een stugge boer, die voor zijn zoon het nichtje, dat bij hem inwoont en zijn pleegkind is, tot vrouw heeft bestemd. De zoon is echter van deze vaderlijke beschikking niet geïnd, en, tot verzet geprikkeld, trouwt hij, zonder zich veel rekenschap te geven van wat hij doet, met een meisje van het dorp, een verwend, zwak kind, dat in aardige krulletjes en vlinderige strikjes haar voornaamste verdienste heeft. De vader, diep gegriefd, verkoopt nu de boerderij, die als voorvaderlijk erfgoed op den weerspanningen zoon zou moeten overgaan, keert dezen zijn deel uit, zoodat hij zich op een huurplaats installeren kan en betreft zelf als rentenier een huisje aan de dorpsstraat, met de versmide nicht als gezellin. Van zijn zoon en diens omstandigheden wil hij niet meer hooren. Zelfs zit zijn wrok zóó diep, dat, als de dominee hem komt vermanen, hij niet meer ter kerk wil gaan en 's Zondags thuis uit een of anderen ouden Schrijver zich sticht. De nicht, die in de welgedaanheid van het renteniersbestaan de ondervonden bejegening van haar neef gemakkelijk van zich zetten kan, voelt zich zeer tevreden. De versmading is niet haar, maar zijn nadeel geweest. Want — 't was trouwens te voorzien — de zaken op de huurhoeve gaan heelemaal scheel. De vrouw kan de zorgen van het bedrijf en het vermeerdert gezin niet baas; is ziekelijk en stuntelig en de kinderen, slappe, futloze wezentjes, zijn echte armoe-schepels. Aan dezen toestand gaat Spijkerboer in zijn wrok en de nicht in haar eigengerechtigheid echter voorbij, als de priester en de leviet in de gelijkenis. Totdat op een avond, de neef zijn nicht eens aanspreekt en haar deelgenoot maakt van zijn ellende. Dan beseft ze in eens het zondige van haar houding en wordt in haar wakker de gedachte aan verwaarloosde plicht. Zij, Spijkerboers vertrouwde, is het, die hier bemiddelen moet en kan optreden en gesteund door de voormalige dienstbode en haar man, weet ze ten slotte ook te slagen. De kinderen, die met een boodschap van Aagt, de meid, naar Grootvader gestuurd worden, zijn daarvoor het middel.

Dit gegeven is betrekkelijk gewoon. 't Heeft althans weinig handeling en zeker geen dramatische spanning. Maar als men het beschouwt zóóals de Schrijfster doet, als een samenknoping van innerlijke conflicten, dan is het rijk en veelzijdig. Dan valt het licht op de activiteit der ziel en ziet men, dat ieder van deze menschen zijn strijd heeft, voortvloeiend uit zijn karakter.

Daar is in de eerste plaats Diederik Spijkerboer zelf.

De Schrijfster teekent in een enkele trek zijn karakter aldus:

„Hij was een sombere, stugge boer, met diepe voren in zijn donkeren nek en een ondoorgrondelijk gezicht. Hij stond, onvoorwaardelijk, het Behoud voor. Hij handhaafde nog patriarchale familierechten En zijn hand, welke die rechten vasthield, was te straf, om er een getemperd gebruik van te maken”

Als nu tegen den uitdrukkelijken wil van zoon en man, tegen de zorgvuldige berekeningen van zijn bedachtzaam beleid bovendien, een altijd klein-gehanden zoon zich verzet, sterker nog, dwars er tegen in handelt, is een breuk onvermijdelijk. En dan is Spijkerboer juist het type om, in wrok, zich geheel van den afvallige terug te trekken en 't voor de toekomst onmogelijk te maken, dat deze krijgt, wat hij, den weg van zijn vader volgend, krijgen zou.

In zijn wrok schijnt deze boer ijzig-sterk, hoog-rustig, welverzekerd. Maar — en dat nu is de strijd, waarvan we spraken — de werkelijkheid is anders. Het zich zelf opgelegde renteniersbestaan bevreemdt hem in 't geheel niet, hij heeft zichzelf nog meer gestraft dan den onghoorzamen zoon. En nu worstelt in hem zijn wrok met het liever-anders willen, zijn karakter met zijn ziel en — 't blijkt uit de feitelikheden van 't verhaal — de laatste wint steeds meer. Van daar dan dat hij in eens capituleert, als de kinderen van den dood-verdaarden zoon hem als Grootvader komen opzoeken. Als er van die zijde maar een kleine aanleiding kwam, die hij kon aangrijpen, was er de oplossing. Dan kon alles anders worden (dat is de wensch van z'n ziel) en behoefde hij toch niet zijn onvrede te belijden (daar werkt het karakter door). Heel goed ontleed de Schrijfster dezen toestand, te verdienstelijker, omdat ze in de detail-leering zoo streng zich beheerscht.

En dan de zoon, Simon. Ook hij heeft zijn strijd. Want z'n verzet tegen den strengen vader, was

meer opstandigheid der jeugd, meer bravuur, nu eens eindelijk zelf wat te zeggen willen hebben, dan overtuiging, dat diens beslissing niet de juiste was. En zijn verlovings en huwelijks met de andere, dan de bestemde, was ook meer een reactie-aan-een nu-niet-meer terug kunnen, dan wel een alles trotseeren in groote liefde. Maar als dan de gevolgen komen van die houding, aan alle kanten even ellendig, dan ontwaakt de bezinning en met die bezinning de behoefte, om in berouw tot den in toorn afgewenden Vader terug te keeren.

Hier hebben we dan zijn strijd: heel anders van karakter, dan die van zijn Vader, omdat hij juist wel wil uitkomen voor wat hem deert (gevoelt zijn gesprek met zijn nicht) en ten slotte toch weer voortkomend uit denzelfden grond: onbevredigdheid in het gewordene, een liever-anders-willen.

Kindelijk is daar de nicht, Beertje Vos: een onbetekenend persoon, zonder uiterlijk schoon en innerlijke fermiteit. „In den stijven baaien borstrok harer welverzekerde degelijkheid volmaakt bestand tegen den waterval van 's waerelds wellusten”. Haar versmading, we zezen er boven op, draagt ze gelaten: zóóals ze het heeft bij „Oome” als huishoudster en kind in huis, heeft ze 't makkelijk en goed; zelfs streelt de overvloedigheid van haar lui leventje in hooge mate haar eigelliefde.

Deze Beertje heeft dus geen strijd. Maar, plotseling valt die over haar, geweldig, al die zelf-voldaanheid vernietigend — als ze hoort en ziet en zich bewust wordt, wat Simon lijden moet, mede door haar schuld, omdat zij niets doet om hem te helpen. En dan wordt haar strijd ten slotte dezelfde van den boer en zijn zoon: onbevredigdheid, 't beseft dat 't anders moet, de begeerte, dat 't anders wordt bij schijnbare onmogelijkheid dat het kan.

In deze analyse dan ligt de hoofdzaak van het verhaal. Want wat er aan 't eind gebeurt, de oplossing dus, is in verhouding tot het overige, ondergeschikt. Men bemerkte het eigenlijk eerst, als 't gebeurd is. Maar 't is het bekronende slot. Het „was heel eenvoudig en gewoon gegaan, zóóals de wonderen van Gods hand te geschieden plegen. (Maar) Hij, die de braafheid verbrijzeld had van Beertje Vos en den toren harer gerechtigheid ten neder geworpen, ja, tot den laatsen en degelijksten boeksteen toe in smadelijk puin vergruisd — Hij had uit ouden Diederiks hart den wrok weggenomen.”

Met dezelfde vastheid, die voor het boekje karakteristiek is, wordt ook dit slot belijnd. 't Is een enkele zin, maar die geheel 't karakter van 't verhaal bepaalt en het positief-christelijke centraal maakt. Niet in overvloedigheid van woorden of opzettelijkheid van kleur, maar met de daad, in zijn wezen, is dit boekje christelijk. En in zijn goede (alleen hier en daar wat gewroegen) stylisering en voortreffelijke typeering is het literair. Een proeve dus van christelijk-literaire kunst, waarvoor we de Schrijfster dankbaar zijn.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Mother India by Katharine Mayo.

I.

Van dit boek schreef de gezaghebbende New Statesman:

„Het is zeer zeker het meest aangrijpend, het meest deprimeerend en tegelijkertijd het belangrijkste en waarste boek, dat in deze generatie — en sinds lang daarvoor zelfs — over Britsch-Indië geschreven is. Dit zegt ongetwijfeld veel, maar het zegt niet te veel. Mevrouw Mayo kan scherp waarnemen, kan begrijpen zonder vooroordeel, en kan schrijven óók — een combinatie van vermoogens die, ongelukkig genoeg, zeer zeldzaam is. Haar boek is zeer zwaar gedocumenteerd, bijna iedere mededeeling is een citaat, dat komt van de meest gezaghebbende zijde, en toch blijft het boek voortdurend zeer leesbaar. Men komt zelden in verzoeking een regel over te slaan, al de vierhonderd bladzijden door.

Het boek is bovenal een geweldige frontaanval op het heele maatschappelijke stelsel van Britsch-Indië in al z'n aspecten. De Engelschen hebben vermeden de waarheid omtrent deze dingen mede te deelen, maar Mevrouw Mayo heeft die geopenbaard, en nu is het geheim onthuld. Haar boek kan zeer belangrijke gevolgen hebben. Het is tegelijk een groote verdediging van en een groote aanklacht tegen het Britsch bewind in Indië.

Maar iedereen moet dit boek lezen, omdat wij in deze zaak allen verantwoordelijk zijn. Zij neemt het vooral op voor de kind-meisjes, maar het overige gedeelte van haar analyse van Indische sociale toestanden (s zeker even ontstellend en overtuigend. Zij doet de eisch van Swara) onzin schijnen, en de wil om die toe te staan bijna een misdaad. De taal van deze beoordeling moge heftig schijnen, ze is, daar zijn we zeker van, niet heftiger dan de gevoelens die, naar we verwachten mogen, zullen worden opgewekt in het gemoed van iedere normale Westersche lezer van Mevrouw Mayo's boek.”

En in de aankondiging van de Engelsche uit-

gave van dit werk dezer Amerikaansche schrijfster wordt gezegd — en geen woord er van is te veel —:

„Dit boek is totaal verschillend van eenig ander boek over Britsch-Indië, dat aan de Angelsaksische wereld is aangeboden. Het behandelt sociale factoren, het intiemere leven van de driehonderd miljoen menschen, die te zamen vormen het conglomeraat van rassen en gelooven, dat wij Britsch-Indië noemen. Het verklaart de gecompliceerde stilte welke de status en de behandeling van de vrouw in Britsch-Indië steeds heeft omgeven; de ontzettende kinderhuwelijken, welke een ellendig moederschap brengen over onrijpe menschelijke wezens; verklaart hoe het komt, dat elk jaar in Britsch-Indië twee miljoen babies sterven; hoe het komt, dat Britsch-Indië van levenskracht beroofd wordt door sexueele ongebondenheid. Het boek geeft de authentieke waarheid; z'n onthullingen worden bewezen door gezaghebbende uitspraken en onomstootelijke feiten.”

Katharine Mayo zelf schrijft in een „Woord Vooraf”:

„Het zou mij een groot genoegen wezen de vele personen, zóowel Indiërs als Engelschen, te bedanken, die op zoo hoffelijke wijze mij de toegang hebben vergemakkelijkt tot inlichtingen, documenten, en die plaatsen en zaken welke ik met eigen oogen wenschte te aanschouwen. Maar het feit, dat het onmogelijk was om voort te zien tot welke conclusies ik zou komen, en dat zij in geenerlei opzicht verantwoordelijk zijn voor deze conclusies, maken het ongepast om nu hun namen er aan te verbinden.

Om deze reden is het handschrift van dit boek niet ter beoordeling voorgelegd aan eenig lid van de Regering van Britsch-Indië, noch ook aan eenig Brit of Indiër, die in betrekking staat tot de officiële wereld. Het is echter doorgelezen door zekere autoriteiten van internationale standing op het gebied van de volksgezondheid, die met het terrein in Britsch-Indië bekend zijn.”

Het bovenstaande geeft voldoende het algemeen karakter van dit boek aan, en de sfeer, waarin het is ontstaan.

Het is een geweldig boek, dat schokt door zijn iel realisme.

Onbarmhartig — wat zeg ik? juist omdat haar hart was ontroerd door barmhartigheid — rukt Katharine Mayo de ongere zwachtels af van de afgrijselijke wonden, die het lichaam der Britsch-Indische samenleving al voortwoekereend verteren.

't Is niet een boek voor al te jeugdigen van jaren, ook niet voor ouderen met zwakke zenuwen. Ik meen nogal veel en velerlei gelezen te hebben, — dat ligt zoo in de aard van mijn werk. Maar zelden heb ik iets gelezen, dat mij zóó heeft aangegrepen als dit boek.

Het groeit bij het lezen op je als een nachtmerrie door de gruwelijkheid van de toestanden, die er in worden onthuld met een rustige, overtuigende waarheidsliefde, die in haar eenvoud schreeuwt tot God en de menscheid om erbarmen, om hulp voor die miljoenen kind-vrouwen, die op de allerschandelijkste manier worden mishandeld door heestachtige mannen aan wie ze zijn overgeleverd opdat deze de lusten hunner door eeuwen van geslachtelijke ongebondenheid erfelijk belaste en verzwakte lichamen zouden kunnen botvieren; mishandeld ook op een manier, die de haren ten berge doet rijzen wanneer zij — zelf nog kinderen, de zwakke stumperds! — een kind ter wereld moeten brengen en zoogenaamd bijgestaan worden door de dhar of vroedvrouw, die in haar onzegbaar vuile miserieelheid en domme onverstand haar slachtoffers zoodanige martelingen aanvoert, dat wij haar zien als een booze ghoul, die in een nacht van donkerheid en onreinheid de klauwen slaat in haar prooi.

En dit alles geschied in naam van, en wordt gesanctioneerd door, de godsdienst.

Weten onze geblaseerde Westerlingen, die zich te hoog en te zeer ontwikkeld achten voor het Christendom, en nu in de onvoldaanheid des hartes, die daarop volgen moest, zich gewend hebben naar het Oosten, naar het land van wonderen droomen en mystieke contemplatie, weten zij van de schrikbarende kanker, welke onder die zachte glans voortvreet?

Christus maakt vrij, — óók de vrouw. Het Christendom heeft aan de vrouw haar eereplaats gegeven, waarvan thans dwaze emancipatiezucht haar tracht neer te halen. De dwaze emancipatiezucht van diezelfde menschen, die de leegheid hunner ontkerende zielen trachten te vervullen met het godsdienstige „heil” uit het Oosten, — het Oosten, dat zijn dochtertjes bij miljoenen vermoordt, ze offert aan het door de godsdienst beschermd en gekoesterd monster der gepatenteerde zedeloosheid.

O zeker, het Oosten is ver, en men kan er zoo schoon over schrijven. En die droomerige Oosterlingen met hun donkere, raadselachtige oogen, kunnen, als zij hun verheven taal gaan spreken, zoo licht door de naar iets nieuws jagende Westersche met de profetenmantel omhangen worden.

Hoort een dier profeten, de beroemde Rabindra-nath Tagore, spreken over de verhouding van de vrouw tot de man:

„Voor het huwelijk kan men niet vertrouwen